

Leo Trotskij (17 november 1931)

Vad är en revolutionär situation?

1. För att analysera en situation ur revolutionär synvinkel är det nödvändigt att skilja mellan de ekonomiska och sociala förutsättningarna för en revolutionär situation och den revolutionära situationen som sådan.
2. De ekonomiska och sociala förutsättningarna för en revolution inträder allmänt talat när ett lands produktivkrafter avtar; när ett kapitalistiskt lands specifika vikt på världsmarknaden minskar systematiskt och klassernas inkomster likaså minskar systematiskt; när arbetslösheten inte bara beror på en konjunktursvängning utan är ett permanent socialt ont med en tendens att öka. Detta kännetecknar fullständigt situationen i England. Vi kan med fog säga att de ekonomiska och sociala förutsättningarna för en revolutionär situation föreligger och dagligen blir alltmer akuta. Men vi får inte glömma att vi definierar en revolutionär situation politiskt, inte endast sociologiskt, och detta innefattar den subjektiva faktorn. Och den subjektiva faktorn handlar inte enbart om proletariats parti. Det handlar om medvetenheten hos alla samhällets klasser och givetvis främst proletariatet och dess parti.
3. Men en revolutionär situation uppstår först när de ekonomiska och sociala förutsättningarna för en revolution ger upphov till plötsliga förändringar i medvetenheten i samhället och dess olika klasser. Vilka förändringar?
 - (a) I analysen måste vi urskilja de tre samhällsklasserna: kapitalisterna, medelklassen eller småborgerskapet, och proletariatet. De nödvändiga förändringarna i mentaliteten hos dessa klasser är väldigt olika för var och en av dem.
 - (b) Det brittiska proletariatet vet mycket bättre än någon teoretiker att den ekonomiska situationen är mycket akut. Men den revolutionära situationen utvecklas först när proletariatet börjar leta efter en utväg, inte på det gamla samhällets grund, utan genom revolutionärt uppror mot den bestående ordningen. Detta är den viktigaste subjektiva förutsättningen för en revolutionär situation. Att massornas revolutionära känslor är intensiva är ett av de viktigaste tecknen på att den revolutionära situationen är mogen.
 - (c) Men en revolutionär situation måste under nästa period göra det möjligt för proletariatet att ta över ledningen över samhället, och det beror till viss mån, om än mindre i England än i andra länder, på det politiska tänkandet och stämningarna inom medelklassen: på att den har förlorat förtroendet för alla traditionella partier (inklusive Labourpartiet, ett reformistiskt, dvs konservativt parti), och sätter sitt hopp till en radikal, revolutionär samhällsförändring (och inte en kontrarevolutionär, dvs fascistisk, förändring).
 - (d) De förändrade stämningarna hos både proletariatet och medelklassen motsvarar och utvecklas parallellt med förändringarna i stämningen hos den härskande klassen, som när denna upptäcker att den är oförmögen att rädda sitt system, förlorar sitt självförtroende och börjar upplösas och splittras i fraktioner och kottier.
4. När under dessa processer som den revolutionära situationen når sin fulla mognad går varken att avgöra i förväg eller mätas matematiskt. Det revolutionära partiet kan bara fastslå detta genom kamp; genom att dess styrka och inflytande över massorna, bönderna och småborgerskapet i städerna ökar, etc; och genom att de härskande klassernas motstånd minskar.
5. Om vi tillämpar dessa kriterier på situationen i Storbritannien kommer vi att finna:
 - (a) Att de ekonomiska och sociala förutsättningarna föreligger och blir allt mer tvingande och akuta.

(b) Att dessa ekonomiska förutsättningar ännu inte fått något psykologiskt gensvar. Det som krävs är inte att de ekonomiska förhållandena förändras – de är redan outhärdliga – utan att de olika klassernas förhållningssätt till den outhärdligt katastrofala situationen i England förändras.

6. Ett samhälls ekonomiska utveckling är en process av gradvis förändring som mäts i sekler och decennier. Men när de ekonomiska förhållandena förändras radikalt, kan det försenade psykologiska gensvaret dyka upp snabbt. Oavsett om det går fort eller långsamt, så kommer sådana förändringar oundvikligen att påverka stämningarna hos klasserna. Först då har vi en revolutionär situation.

7. Översatt till politiska termer innebär detta:

(a) Att proletariatet måste förlora förtroendet inte bara för de konservativa och liberalerna, utan också för Labourpartiet. Det måste koncentrera sin vilja och sitt mod på revolutionära mål och medel.

(b) Att medelklassen måste förlora förtroendet för storborgerskapet, herrarna, och vända blickarna mot det revolutionära proletariatet.

(c) Att de ägande klasserna, de härskande skikten, som har förkastats av massorna förlorar sitt självförtroende.

8. Dessa stämningar kommer oundvikligen att uppstå, men de existerar inte idag. De kan utvecklas på kort tid, på grund av den akuta krisen. De kan utvecklas inom två eller tre år, eller t o m inom ett år. Men än så länge är detta bara ett perspektiv, inte något faktum. Vår politik måste utgå ifrån dagens fakta, inte morgondagens.

9. De politiska förutsättningarna för en revolutionär situation utvecklas samtidigt och mer eller mindre parallellt, men det betyder inte att de kommer att mogna samtidigt – och detta är den fara vi står inför. Av de mognande samhällsförhållandena är proletariatets revolutionära parti det mest omogna. Det är inte alls uteslutet att den allmänna revolutionära omvandlingen av proletariatet och medelklassen och den härskande klassens politiska upplösning kommer att utvecklas snabbare än kommunistpartiets mognad. Det innebär att en verkligt revolutionär situation skulle kunna uppstå utan att det finns ett tillräckligt revolutionärt parti. Det skulle i viss mån bli en upprepning av situationen i Tyskland 1923. Men att påstå att det är situationen i dagens England är fullständigt fel.

10. Vi menar att det inte är uteslutet att partiets utveckling kan släpa efter andra delar i den revolutionära situationen – men det är inte oundvikligt. Vi kan inte göra någon exakt förutsägelse, men det handlar inte enbart om förutsägelser. Det handlar om vår egen aktivitet.

11. Hur lång tid kommer det brittiska proletariatet att behöva för att vid denna för det kapitalistiska samhället kritiska tidpunkt bryta banden med de tre borgerliga partierna? Det är fullt möjligt att kommunistpartiet med en korrekt politik kommer att växa i takt med de övriga partiernas bankrutt och upplösning. Det är vår målsättning och vår plikt att förverkliga denna möjlighet.

Slutsatser: Detta ger en tillräcklig förklaring till varför det är helt fel att påstå att den politiska konflikten i England står mellan demokrati och fascism. Den fascistiska epoken börjar på allvar efter en betydelsefull och, för en viss tid, avgörande borgerlig seger över arbetarklassen. Men de stora striderna i England ligger framför oss. Som vi har nämnt i ett annat sammanhang, kommer nästa politiska epok i England – när både den nationella regeringen och den konservativa regering som troligen kommer att efterträda den har fallit – mycket troligt att styras av liberalerna och Labour. Detta hot är under den närmaste framtiden ett

avsevärt större hot än det fascistiska spöket. Vi kallade, med vissa förbehåll, detta för den brittiska kerenskismens period.

Men vi bör tillägga att kerenskismen inte i varje situation och i varje land nödvändigtvis kommer att vara lika svag som den ryska kerenskismen, som var svag därför att bolsjevikpartiet var starkt. I Spanien t ex är kerenskismen – koalitionen mellan liberalerna och ”socialisterna” – inte på något vis lika svag som den var i Ryssland och detta beror på kommunistpartiets svaghet. Kerenskismen är en stor fara för den spanska revolutionen. Kerenskismen förenar en politik baserad på reformistiska, ”revolutionära”, ”demokratiska” och ”socialistiska” fraser och sekundära demokratiska sociala reformer med en politik baserad på repression mot arbetarklassens vänsterflygel.

Detta står i motsats till fascismens politik men tjänar samma syfte. Det är möjligt att besegra en framtida Lloyd Georgeism endast om vi kan förutse dess framväxt, endast om vi inte låter oss förblindas av det fascistiska spöket, som idag är ett hot som är betydligt avlägsnare än Lloyd George och hans framtida redskap – Labourpartiet. Morgondagens fara kan ligga i det reformistiska partiet, ett block mellan liberaler och socialister; den fascistiska faran befinner sig fortfarande tre eller fyra epoker fram i tiden. Vår kamp för att eliminera eller förkorta den reformistiska epoken är en kamp för att vinna över arbetarklassen till kommunistpartiet.

Översättning: Offensiv-Eskilstuna (1995) – här något bearbetad.